

SARA PINBORO

POGLED
ISPOD
OBRVA

Preveo Mirko Bižić

Beograd, 2017.

Troje mogu da čuvaju tajnu ako je dvoje mrtvo.

Bendžamin Frenklin

*Za Tašu,
Reči jednostavno ne mogu to izraziti. Mogu reći
samo hvala za sve, a piće je na moj račun.*

DEO PRVI

ONDA

Uštini se i reci BUDNA SAM jednom na svaki sat.

Pogledaj svoje ruke. Prebroj prste.

Pogledaj u časovnik (ili zidni sat), skreni pogled, pa ga ponovo pogledaj.

Ostani mirna i usredsređena.

Misli na vrata.

KASNIJE

Bilo je skoro svanulo kada se najzad svršilo. Tračak sivila razlio se po nebeskom platnu. Suvo lišće i blato zalepili su mu se za farmerke, a slabašno telo bolelo ga je dok mu se znoj hladio na vlažnom svežem vazduhu. Učinjeno je nešto što se nije moglo raščiniti. Užasan i neophodan čin. Početak i kraj sada su se prepleli zauvek. Očekivao je da se boje sveta promene, kako bi to odrazile, ali zemlja i nebo zadržali su iste prigušene nijanse i nigde drhtaja gneva u drveću. Nije bilo jecavog šapata vetra. Nikakva sirena nije jauknuła u daljini. Šuma je bila samo šuma, a zemlja samo zemlja. Duboko je uzdahnuo i osećaj je bio iznenađujuće dobar. Čist. Novo svitanje. Novi dan.

U tišini je krenuo prema ostacima kuće u daljini. Nije se osvrtao.

SADA

ADEL

Još je bilo blata ispod mojih noktiju kada je Dejvid najzad došao kući. Mogla sam da osetim kako mi pecka izgrebanu kožu, zariveno u duboke slojeve. Stomak mi se zgrčio, a živci zatreperili kada su se ulazna vrata zalupila, i na trenutak smo se samo gledali sa suprotnih krajeva dugačkog hodnika naše nove viktorijanske kuće, razdvojeni savršeno uglaćanim parketom, a onda se okrenuo, blago se zanoseći, prema dnevnom boravku. Duboko sam udahnula i pridružila mu se, trzajući se na svaki oštar udarac mojih potpetica o pod. Nisam smela da se plašim. Morala sam ovo da popravim. *Mi smo morali ovo da popravimo.*

„Spremila sam večeru“, rekla sam, pokušavajući da ne zvučim suviše jadno. „Samo sote stroganov. Može da ostane za sutra, ako si već jeo.“

Okrenuo se od mene, buljeći u police koje su radnici firme za selidbe napunili knjigama iz kutija. Pokušala sam da ne mislim na to koliko je dugo bio odsutan. Pokupila sam slomljeno staklo, pomela i oprala pod i sredila baštu. Svi dokazi minulog besa bili su uklonjeni. Isprala sam usta posle svake čaše vina koju sam popila dok ga nije bilo, kako ga ne bi namirisao na meni. Nije voleo kad pijem. Samo ponekad, čašu-dve u društvu. Ali nikada sama. Međutim, noćas nisam mogla da se uzdržim.

Iako nisam sasvim očistila zemlju ispod noktiju, istuširala sam se i presvukla u svetloplavu haljinu, uz cipele iste boje, i našminkala se. Nije bilo tragova suza i svađe. Htela sam da sve to uklonimo i operemo. Ovo je naš novi početak. Mora da bude.

„Nisam gladan.“ Tada se okrenuo prema meni i mogla sam da vidim tihu odbojnost u njegovim očima. Potisnula sam iznenadni poriv da zaplačem. Smatrala sam ovu prazninu gorom od njegovog besa. Rušilo se sve što sam se toliko trudila da izgradim. Nije me bilo briga što je ponovo pijan. Htela sam samo da me voli kao ranije. Nije čak ni primećio napor koji sam uložila, jer je izjurio napolje. A toliko sam se trudila. Kako sam izgledala! Kako sam *pokušavala!*

„Idem u krevet“, rekao je. Nije me pogledao u oči i znala sam da misli na krevet u gostinskoj sobi. Dva dana posle našeg novog početka, on neće spavati sa mnom. Osetila sam kako se procepi između nas ponovo šire. Uskoro nećemo moći da se dosegemo preko njih. Pažljivo me je zaobišao i poželega sam da mu dodirnem ruku, ali sam se previše plašila kako će reagovati. Izgledalo je da me se gadi. Ili je možda njegovo gađenje prema sebi ozračilo i mene.

„Volim te“, rekla sam tiho. Mrzela sam sebe zbog toga, ali on nije odgovorio, nego se nesigurnim hodom popeo uz stepenice kao da uopšte nisam tu. Čula sam kako se njegovi koraci udaljavaju, a zatim i zatvaranje vrata.

Nakon što sam još trenutak zurila u prazan prostor, u kome njega više nije bilo, slušajući kako mi se jedva skrpljeno srce ponovo razbija, vratila sam se u kuhinju i isključila šporet. Neću sačuvati jelo za sutra. Imalo bi kiseo ukus zbog uspomene na današnji dan. Večera je uništena. Mi smo uništeni. Ponekad se pitam da li on želi da me ubije i završi s ovim. Da se reši tereta oko vrata. Možda je i neki deo mene želeo da ubije njega.

Bila sam u iskušenju da popijem još jednu čašu zabranjenog vina, ali sam se oduprla. Već sam dovoljno plačljiva i ne bih mogla da izdržim još jednu svađu. Možda će ujutru sve biti u redu. Zameniću flašu i on neće ni znati da sam uopšte pila.

Zagledala sam se napolje u vrt pre nego što sam konačno isključila spoljašnja svetla i suočila s odrazom u prozoru. Ja sam lepa žena. Vodim računa o sebi. Zašto ne može više da me voli? Zašto naš život ne može da bude kao što sam se nadala, kakav sam želela, posle svega što sam uradila za njega? Imamo mnogo novca. On ima karijeru o kojoj je sanjao. Ja sam oduvek samo pokušavala da budem savršena supruga i omogućim mu savršen život. Zašto nije mogao da zaboravi prošlost?

Dopustila sam sebi još nekoliko minuta samosažaljenja dok sam brišala i glačala ispolirane granitne površine, a onda sam duboko udahнула i pribrala se. Trebalo bi da spavam. Da se naspavam kako treba. Uzeću pilulu i obeznaniti se. Sutra će biti drugačije. Mora da bude. Oprostiću mu. Uvek mu opraštam.

Volim svog muža. Volela sam ga od trena kad sam ga prvi put videla, i nikada nisam prestala. Neću odustati od toga. Ne mogu.

LUIZA

Bez imena, važi? Bez pominjanja posla. Bez dosadnih životnih priča. Neka priča o pravim stvarima.

„Stvarno si to rekla?“

„Da. Pa, ne“, odgovorila sam. „On je.“

Lice mi je porumenelo. To je zvučalo romantično u pola pet po podne pre dva dana, uz prvi tajno popijeni koktel negroni, ali sada je delovalo kao nešto iz jeftine romantične tragikomedije. Tridesetčetvorogodišnja žena ulazi u bar i ljubazno joj se obraća muškarac iz njenih snova, za kog se ispostavlja da joj je novi šef. O bože, htela sam da umrem od grozote svega toga. Kakva zbrka.

„Naravno da *on* jeste.“ Sofi se nasmejala i odmah pokušala da se obuzda. „*Bez dosadnih životnih priča*. Poput, pa, ne znam, nevažne činjenice da je oženjen.“ Videla je moj izraz lica. „Izvini. Znam da to zapravo nije smešno, ali pomalo ipak jeste. Znam da si van štosa što se tiče muškaraca, ali kako po *tome* nisi odmah zaključila da je oženjen? Taj deo priče o novom šefu ti opraštam. To je jednostavno prokletu loša sreća.“

„Stvarno nije smešno“, rekla sam, ali sam se osmehula. „U svakom slučaju, oženjeni muškarci su tvoja specijalnost, a ne moja.“

„Tačno.“

Znala sam da će Sofi učiniti da se osećam bolje. Zabavne smo kada smo zajedno. Smejemo se. Ona je po profesiji glumica – iako nikada nismo pričale o tome zašto već dve godine nije dobijala ništa osim statiranja na televiziji – i zašto je, uprkos silnim vanbračnim vezama, već čitavu večnost u braku s muzičkim producentom. Upoznale smo se na predavanjima o oslobađanju od nikotinske zavisnosti i mada su naši životi veoma različiti, povezale smo se. Prošlo je sedam godina, a još uvek smo zajedno pile vino.

„Ali ti si sada kao ja“, rekla je veselo namignuvši. „Spavaš s oženjenim muškarcem. Već se osećam malo manje loše.“

„*Nisam* spavala s njim. I nisam znala da je oženjen.“ Ova druga rečenica nije bila sasvim tačna. Do kraja večeri stekla sam prilično jasnu

predstavu. Grozničavi pritisak njegovog tela na moje dok smo se ljubili, a u glavi nam se vrtelo od džina. Iznenadno izmicanje. Krivica u njegovim očima. Izvinjenje. *Ne mogu da radim ovo*. Svi pokazatelji bili su prisutni.

„U redu, Snežana. Samo sam uzbuđena što se zamalo nisi kresnula. Koliko je već prošlo od poslednjeg puta?“

„*Stvarno* neću da razmišljam o tome. Ako se dodatno deprimiram, to mi neće olakšati tešku situaciju u kojoj se trenutno nalazim“, rekla sam pre nego što sam otpila još malo vina. Trebala mi je još jedna cigareta. Adam je bio ušuškan, čvrsto usnuo, i neće se ni mrdnuti do doručka i odlaska u školu. Mogla sam da se opustim. On nikada nije imao košmare. Nije hodao u snu. Hvala bogu na sitnim milostima.

„Sve je ovo ionako Mihaelina greška“, nastavila sam. „Da je ona otkazala pre nego što sam došla tamo, ništa od toga ne bi se dogodilo.“

Ipak, Sofi je bila u pravu. Prošlo je mnogo od kada sam čak i flertovala s nekim, a kamoli da se napijem i poljubim ga. Njen život bio je drugačiji. Uvek je bila okružena novim i zanimljivim ljudima. Kreativnim tipovima koji žive slobodno, piju do kasno uveče i žive kao tinejdžeri. To što sam ja samohrana majka u Londonu, koja se trudi da poveća prihode radeći kao povremena sekretarica kod psihijatra, ne daje mi baš mnogo mogućnosti da se odrekнем opreza i izlazim svake noći u nadi da ću upoznati bilo koga, da i ne pominjem „onog pravog“, a ne mogu da podnesem *Tinder* ili *Meč* ili bilo koji od sličnih internet sajtova. Nekako sam se navikla da budem sama. Sve to sam odložila na neko vreme. Neko vreme koje se nehotice pretvorilo u životni izbor.

„Ovo će te oraspoložiti.“ Izvadila je džoint iz gornjeg džepa crvenog somotnog sako. „Veruj mi, sve će ti biti mnogo zabavnije kada ovo popušimo.“ Videla je oklevanje na mom licu i iscerila se. „Hajde, Lu! Ovo je posebna prilika! Istakla si se! Smotala si svog novog oženjenog šefa. To je pravi duh. Trebalo bi da nađem nekoga da na osnovu toga napiše scenario za film. Ja bih mogla da glumim tebe.“

„Odlično“, rekla sam. „Trebaće mi novac kada dobijem otkaz.“ Nisam mogla da se svađam sa Sofi, a nisam ni želela, i uskoro smo sedele na malom balkonu mog stančića, s vinom, cigaretama i čipsom pred sobom, dodajući džoint i kikoćući se.

Za razliku od Sofi, koja je nekako ostala napola tinejdžerka, duvanje nikako nije deo moje uobičajene rutine – nema se dovoljno ni vremena ni novca kada ste sami – ali smeh je uvek bolji od plača, i zato sam uvu- kla punim plućima zabranjeni slatki dim.

„To samo tebi može da se dogodi“, rekla je. „Sakrila si se?“

Klimnula sam glavom, osmehujući se komičnosti trenutka sagleda- nog kroz tuđe oči. „Nisam mogla da smislim ništa drugo što bih uradila. Utrčala sam u toalet i ostala tamo. Kada sam izašla, on je već bio otišao. Preuzeo je novi posao već sutra. Doktor Sajks ga je poveo u kompletni obilazak.“

„Sa ženom?“

„Da, sa ženom.“ Setila sam se kako su dobro izgledali zajedno u tom kratkom i strašnom trenutku potpunog razumevanja. Prelep par.

„Koliko dugo si ostala u toaletu?“

„Dvadeset minuta.“

„Oh, Lu!“

Usledila je pauza, a onda smo se obe zakikotale, dok su nam vino i trava zujali u glavi, i neko vreme nismo mogle da prestanemo.

„Volela bih da sam mogla da ti vidim lice“, rekla je Sofi.

„Da, pa, ja ne čeznem previše da vidim *njegovo* lice kad on vidi moje.“

Sofi je slegnula ramenima. „On je taj koji je u braku. To je njegova sramota. Ne može ništa da ti prebaci.“

Dala mi je oprost od krivice, ali ja sam i dalje osećala kako me priti- ska, zajedno sa posledicama šoka. Kao da me je u stomak udarila žena koju sam nakratko spazila pored njega pre nego što sam odjurila da se opet sakrijem. Njegova prelepa žena. Elegantna, tamnokosa i s maslina- stom kožom kao Andželina Džoli. Imala je tu neku vrstu tajanstvenosti u sebi. I bila izuzetno vitka. Sasvim suprotno od mene. Njena slika gorela mi je u mislima kao da je tu utisnuta vrelim gvožđem. Nisam mogla za- misliti da se ona ikada uspaniči i sakrije u toaletu od *bilo koga*. Peklo me je jače nego što bi trebalo posle jednog pijanog popodneva i samo zato što je moje samopouzdanje stiglo do najniže moguće tačke.

Stvar je u tome što mi se on sviđa – *stvarno* sviđa. Nisam mogla da pričam Sofi o tome. Kako dugo ni sa kim nisam razgovarala na taj način. Koliko sam srećna bila što flertujem s nekim ko mi uzvraća flertovanjem,

i kako sam zaboravila koliko je sjajno to uzbuđenje zbog nečega potencijalno novog. Moj život je, po pravilu, magnovenje beskrajne rutine. Probudim Adama i odvedem ga u školu. Ako radim i hoću da počnem rano, odvedem ga u školski boravak. Ako ne radim, možda provedem sat-dva po radnjama s polovnom robom, tragajući za markiranom odećom, koja će odgovarati suptilno skupom izgledu potrebnom za kliniku. Onda ostaje kuvanje, čišćenje, kupovina, dok Adam ne dođe kući, a onda domaći zadatak, čaj, kupanje i on ide u krevet, a zatim ja pijem vino i takođe idem na spavanje. Kada za vikend ode kod tate, previše sam umorna da radim išta drugo osim da ležim i gledam glupi televizor. Užasava me pomisao da bi to mogao da bude moj život dok Adam ne napuni bar petnaest godina. Ali onda me je *upoznavanje s muškarcem u baru* podsetilo koliko je dobro *osećati* nešto. Kao žena. Učinilo je da se osećam živom. Čak sam razmišljala da ponovo odem u taj bar i vidim da li će se on pojaviti da me potraži. Naravno, život nije romantična komedija. On je pritom i oženjen. A ja sam ispala budala. Nisam ogorčena, samo tužna. Ne mogu da ispričam Sofi ništa od ovoga, jer će me ona onda sažaljevati, a ja to ne želim, jednostavno je lakše sve to smatrati smešnim. A i *jeste* smešno. Nije baš da sedim kod kuće i jadikujem zbog svoje usamljenosti svake noći, kao da nijedna žena nikada ne može biti potpuna bez muškarca. Ja sam uglavnom prilično srećna. Odrasla sam osoba. Mogla sam da prođem daleko gore. Ovo je bila greška. Moram da se nosim s tim.

Uzela sam malo grickalica u šaku, a Sofi je uradila isto.

„Obline su novi hit“, rekle smo uglas pre nego što smo nagurale čips u usta i skoro se ugušile kada smo se ponovo nasmejale. Pomislila sam na to kako se krijem u toaletu od njega, ispunjena panikom i nevericom. To *jeste* smešno. Sve je smešno. Možda će biti manje smešno sutra ujutro, kada budem morala da se suočim s neprijatnim posledicama, ali zasad sam mogla da se smejem. Ako ne možemo da se smejemo sopstvenim brljotinama, čemu onda možemo?

„Zašto to radiš?“, rekla sam kasnije, kada je flaša vina ostala prazna između nas, a večer se bližilo završetku. „Zašto imaš sve te vanbračne veze? Zar nisi srećna s Džejom?“

„Naravno da jesam“, rekla je Sofi. „Volim ga. I ne radim to *sve* vreme.“

To je verovatno tačno. Ona je glumica; ponekad preteruje kako bi priča bila zanimljivija.

„Ali zašto to uopšte radiš?“ Čudno, ali o ovome stvarno nismo mnogo razgovarale. Ona zna da je meni neprijatno kad pokrene tu temu, ne zbog toga što ona to radi – to je njena stvar – nego zbog toga što zna da se meni Džej dopada kao čovek. On je dobar za nju. Bez njega bi bila sjebana. Bukvalno.

„Imam jači seksualni poriv od njega“, rekla je najzad. „Uostalom, u braku i nije reč o seksu, već o tome da budeš s najboljim prijateljem. Džej je moj najbolji prijatelj. Ali zajedno smo petnaest godina. Požuda ne može toliko dugo da se održi. Mislim, mi to i dalje radimo, ponekad, ali nije kao što je bilo. A kada dobiješ dete, to sve menja. Provedeš toliko godina posmatrajući partnera kao roditelja više nego kao ljubavnika, posle je teško vratiti strast.“

Pomislila sam na moj kratkotrajni brak. Kod nas nije nestalo požude, ali to ga nije sprečilo da posle četiri godine ode kako bi bio s nekim drugim, i to kad je našem sinu bilo jedva dve godine. Možda je ona u pravu. Ne verujem da sam ikada gledala mog bivšeg muža Ljana kao najboljeg prijatelja.

„To mi jednostavno deluje pomalo tužno.“ I zaista mi je tako delovalo.

„To je zbog toga što veruješ u pravu ljubav i večnu sreću, kao u bajkama. A život nije takav.“

„Misliš li da je on ikada varao tebe?“, upitala sam.

„Svakako jeste flertovao“, odgovorila je. „Bila je tu i jedna pevačica s kojom je sarađivao pre mnogo godina. Mislim da je među njima možda bilo nečega neko vreme. Ali šta god da je to bilo, nije uticalo na nas. Ne u suštini.“

Činila je da to zvuči tako razumno. Ja sam mogla da mislim samo na bol zbog izdaje kada je Ljan otišao. I na to kako je njegov postupak uticao na način na koji sam posmatrala sebe. Kako sam se bezvredno osećala danima posle toga. Kako ružno. A romansa zbog koje me je ostavio takođe nije potrajala, ali to nije učinilo da se osećam bolje.

„Ne verujem da ću to ikada razumeti“, rekla sam.

„Svi imaju tajne, Lu“, odgovorila je. „Svima treba dopustiti da imaju tajne. Nikada ne možeš znati sve o nekome. Poludela bi kad bi to pokušala.“

Pogled ispod obrva

* * *

Pitala sam se, kada je ona otišla i dok sam čistila otpatke posle naše večernje sedeljke, da li je možda Džej bio taj koji je nju prvi prevario. Možda je to Sofina tajna, koja se nalazi u srži njenih tajnih ljubavnih sastanaka po hotelskim sobama. Možda ona sve to radi da bi se osetila bolje i da bi mu vratila milo za drago. Ko zna? Verovatno previše razmišljam o tome. Preterano razmišljanje je moja specijalnost. Svako radi po svome, podsetila sam se. Izgleda da je ona srećna, a meni je to dovoljno.

Bilo je tek prošlo pola jedanaest, ali osećala sam se iscrpljeno i na minut sam provirila u Adamovu sobu, nalazeći utehu u tome da ga gledam kako mirno spava, sklopčan na boku ispod svog jorgana s motivima iz *Ratova zvezda*, s medom zadnutim ispod jedne miške, a onda sam zatvorila vrata i ostavila ga da spava.

Bio je mrak kada sam se probudila u kupatilu, stojeći pred ogledalom i, pre nego što sam zaista shvatila gde sam, osetila sam oštar bol u potkolenici, kojom sam udarila u korpu za veš u uglu. Srce mi je jako lupalo i znoj mi se probijao kroz kosu. Kad sam postala svesna stvarnosti oko sebe, noćni užasi su se raspršili, ostavljajući samo fragmente u mojoj glavi. Ipak, znala sam o čemu je reč. Uvek isti san.

Ogromna zgrada, poput neke stare bolnice ili sirotišta. Napuštena. Adam je zarobljen negde u njoj, i znam, jednostavno *znam*, da će, ako ne budem došla do njega, on umreti. Uplašeno me doziva. Nešto loše dolazi po njega. Trčim kroz hodnike pokušavajući da stignem do njega, a senke se protežu iz zidova i plafona, kao da su deo nekog užasnog zla koje živi u zgradi, i obavijaju se oko mene, zarobljavaju me. Mogu da čujem samo Adama, kako plače dok pokušava da pobegne iz mraka, čiji su lepljivi pipci odlučili da me odvoje od njega, da me uguše i odvuku u beskrajnu tamu. To je užasan san. Drži se za mene kao senke u košmaru. Pojednostosti mogu malo da se promene iz noći u noć, ali suština je uvek ista. Koliko god puta ga sanjala, nikada se neću navići na njega.

Užasni snovi nisu počeli kada je Adam rođen – uvek sam ih imala, ali pre njegovog rođenja borila sam se za preživljavanje. Kada se osvrnem

unazad, to je bilo bolje, iako u to vreme to nisam znala. Oni su kazna i kob mog života. Uništavaju mi šansu za valjan noćni odmor, a to što sam samohrana majka ionako me već dovoljno umara.

Ovog puta sam hodala više nego ikada pre. Obično se probudim, zbunjena, ili pored mog ili pored Adamovog kreveta, često usred izgovaranja besmislene užasnote rečenice. To se dešava toliko često da njemu čak više i ne smeta ako se probudi. Ali opet, on je praktičan na oca. Na svu sreću, ima moj smisao za humor.

Uključila sam svetlo, pogledala se u ogledalo i zaječala. Tamni kolutovi su mi se proširili ispod očiju i znala sam da ih puder neće sakriti. Ne na punoj svetlosti dana. O, baš sjajno! Podsetila sam se da nije važno šta *čovjek iz bara*, poznat i kao *o sranje*, *on je moj novi oženjeni šef*, misli. Nadala sam se da će biti dovoljno postićen da me ignoriše ceo dan. Ipak, stomak mi se i dalje grčio, a u glavi mi je tutnjalo od previše cigareta i vina. *Glavu gore, ženo*, rekla sam sebi. *Sve će to biti zaboravljeno za dan-dva. Samo idi i radi svoj posao.*

Bilo je tek četiri sata ujutro. Popila sam malo vode pa uključila svetlo i ušunjala se u krevet u nadi da ću odremati bar dok se budilnik ne uključi u šest. Odbila sam da razmišljam o osećaju koji su njegove usne izazvale na mojim, i kako je bilo dobro, makar i samo nakratko, osetiti taj nalet želje. Osetiti tu povezanost s nekim. Zurila sam u zid i razmišljala o tome da počnem da brojim ovce, a onda sam shvatila da se iza moje nerveze takođe skriva i uzbuđenje što ću ga ponovo videti. Zaškrgutala sam zubima i opsovala, govoreći sebi da sam budala. Ja *nisam* takva žena.

Mahnula sam mu, osmehujući se kada je krenuo na svoj prvi pravi radni dan na klinici, a starija gospođa iz susedne kuće gledala je s odobravanjem dok je u jutarnju šetnju izvodila malog psa, krhkog podjednako kao i ona sama. Uvek smo izgledali kao savršen par, Dejvid i ja. To mi se dopadalo.